Lausunto koskien: Ehdotus: neuvoston asetus korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä

27.9.2022

Matti Liski, Oskari Nokso-Koivisto, Iivo Vehviläinen
Aalto yliopisto, taloustieteen laitos ja Helsinki GSE

Aalto University

Tilannekuva

1. Venäjä sotii Euroopassa ja energia on yksi aseista
   - Ongelmat ydinvoimaloissa (Suomi, Ruotsi, Ranska) ja vesivoiman saatavuudessa (Norja) pahentavat tilannetta

2. Enää ei ole vaaraa viivästellä toimissa
   - Hyötyjinä energiantuottajat ja Putin
   - Kärsijöinä kuluttajat ja isänmaa

3. EU:n tehtävä ”What ever it takes” energiahintojen kurissapitämiseksi

Pääviestit

4. Komission ehdotukset energiansäästöstä perusteltuja

5. Ehdotusta voidaan parantaa
   - Kulutuksen vähentäminen ajatuksena hyvä
   - Yhdistettynä alempaan hintakattoon varma vaikutus pienemmin säästötarpein
   - Markkinatulon yläraja, 180 €/MWh, on korkea

6. EU toimien lisäksi viimeinen hetki varautua kansallisesti
   - IEA:n Birol: uhkana ”wild west” -skenaario

Onnistuessaan määräsääntely vaikuttaa

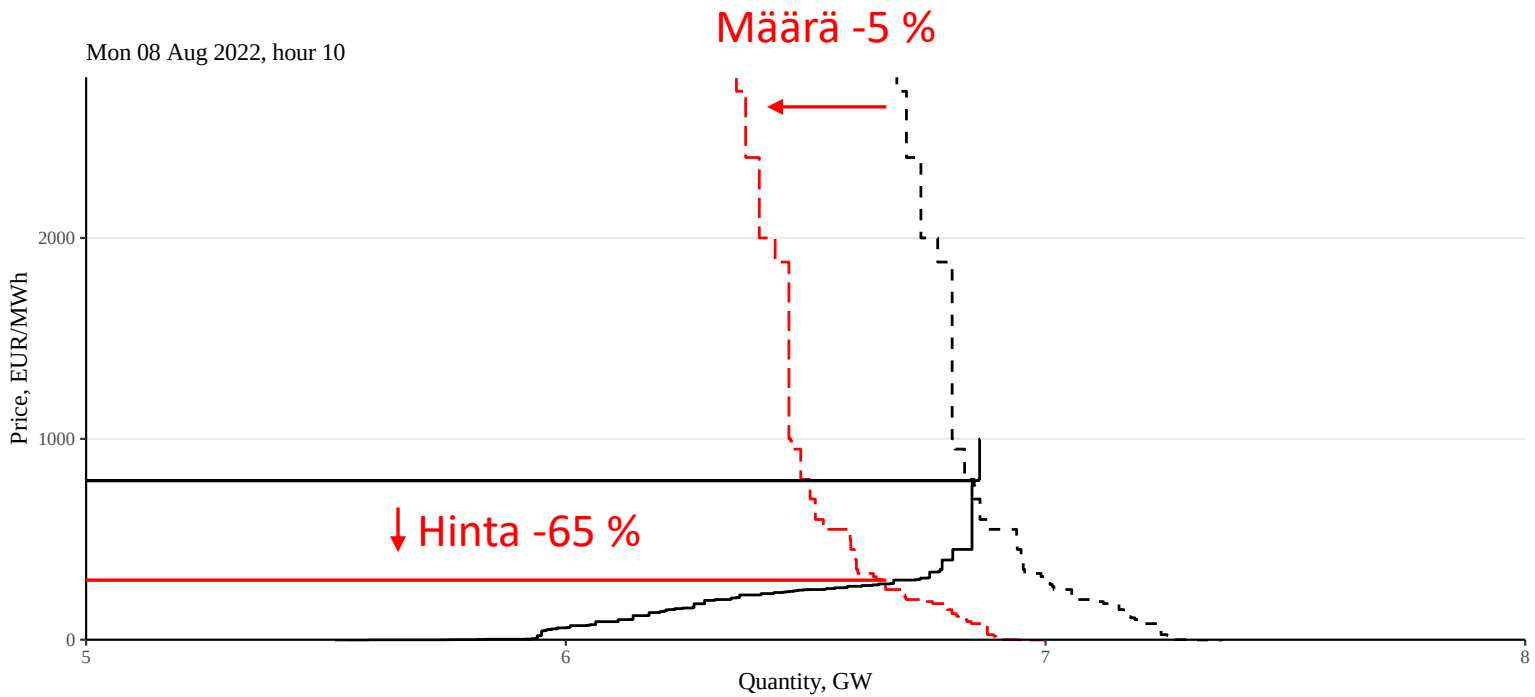

Kuvio. Esimerkki vaikutuksesta Suomen sähkömarkkinaan.

Määräsääntely ongelmia

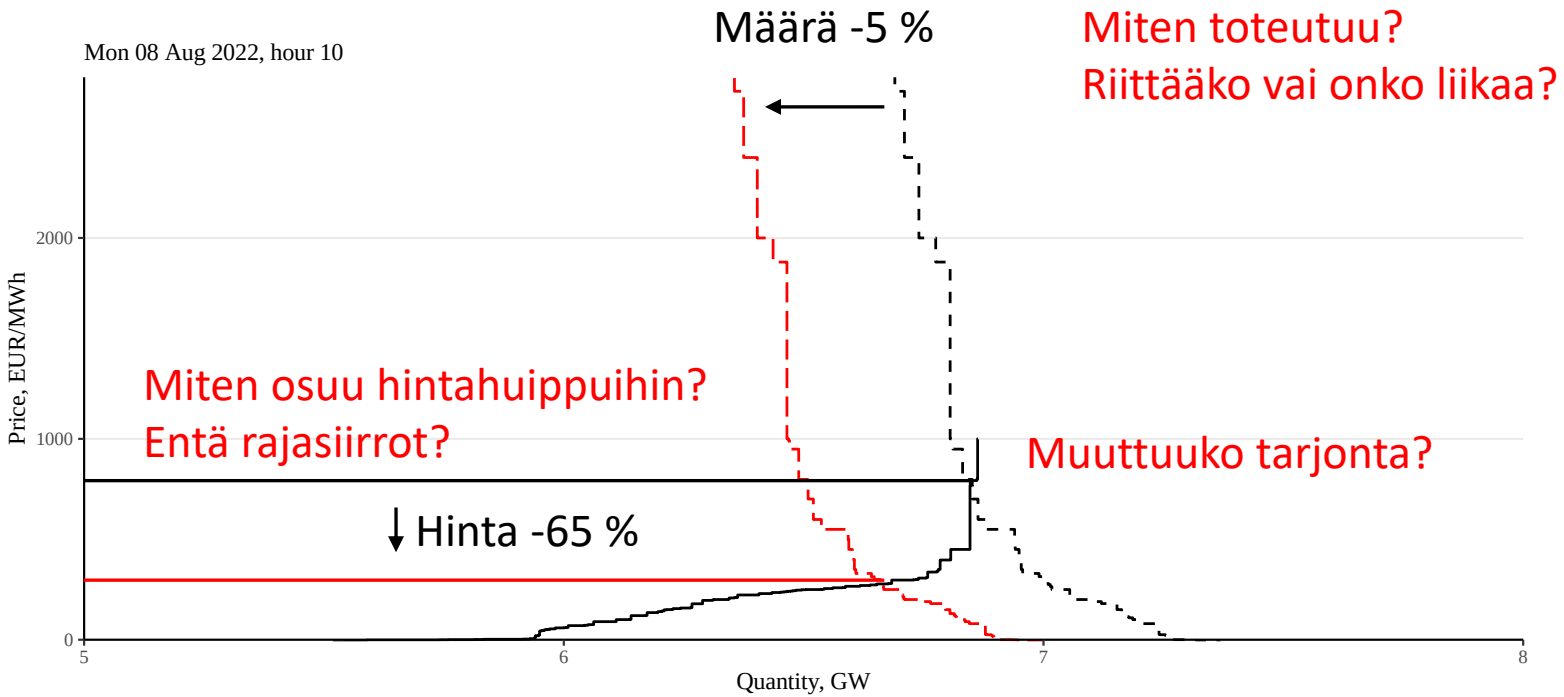

Kuvio. Esimerkki vaikutuksesta Suomen sähkömarkkinaan.

Alempi hintakatto + yleinen informaatio-ohjaus

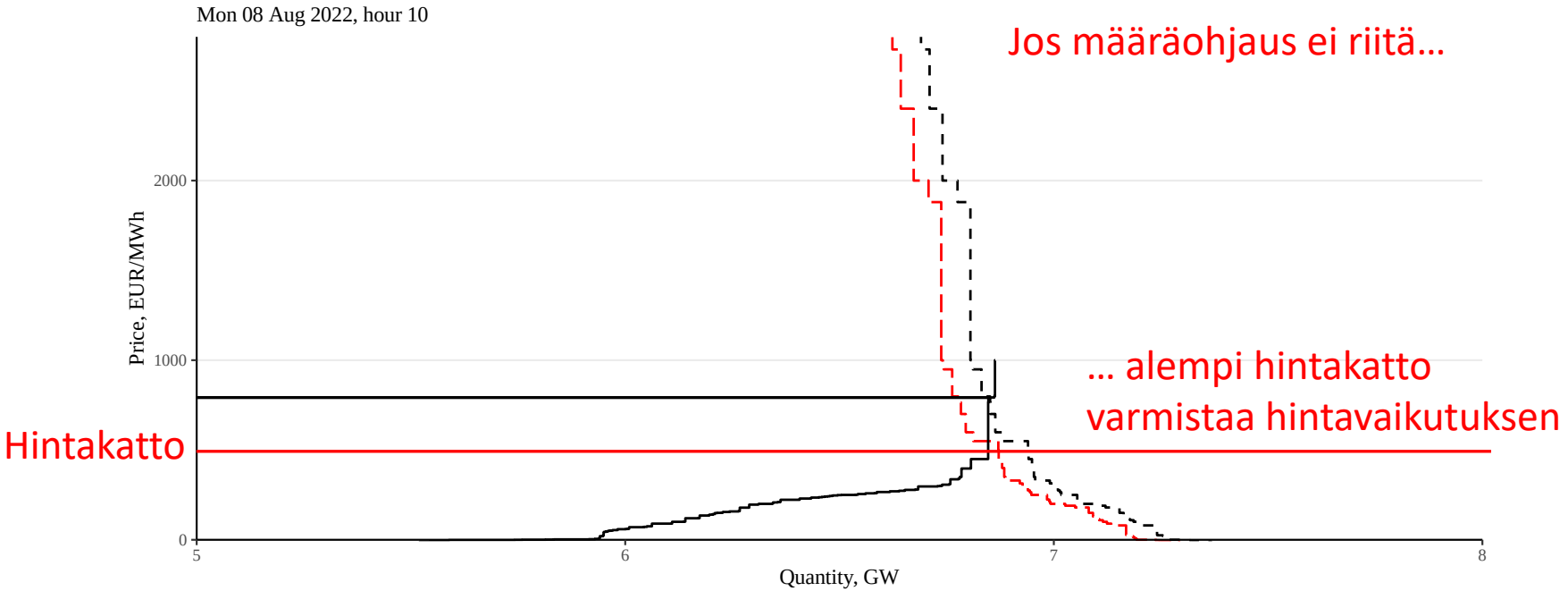

Kuvio. Esimerkki vaikutuksesta Suomen sähkömarkkinaan.

Markkinatulojen yläraja

- Ehdotettu 180 €/MWh yläraja on korkea
  - Komission laskelmien mukaan vastaa 150 €/MWh keskihintaa

- Ehdotuksella wind fall -vaikutus, mutta eri suuntaan:
  - Sähkön keskihinta 40 €/MWh Suomessa 2001-2021
  - Tuulivoiman tuotantokustannukset viimeaikaisissa investoinneissa olleet 30–40 €/MWh

- Markkinatulojen yläraja voisi olla vaikka 90 €/MWh ilman vaikutuksia uusiin investointeihin
  - Myös: ehdotetun artiklan soveltaminen loppuu 31.3.2023

Kansallinen varautuminen

- Komission ehdotus jättää auki mahdollisuuden pitkäkestoisiin korkeisiin hintoihin

- Pitkäkestoisen häiriön mahdollisuudesta ei ole epäselvyyttä markkinalla tai asiantuntijoiden joukossa

- Kolme kysymystä:
  - Mitä tehdään, jos sähkömarkkina lakkaa olemasta?
  - Missä vaiheessa puututaan kansallisesti hintoihin?
  - Miten hintoihin puututaan?

Toimenpiteet

- Vaikutetaan EU-tasolla sähkömarkkinan hintakaton alentamiseksi
- Kansalliset toimet:
  - Lainsäädäntömuutokset, jossa määritellään normaalitilanteesta poikkeavat toimintavastuut taloudellisten haittavaikutuksien minimoimiseksi
  - Valmistellaan ja otetaan tarvittaessa pikaisesti käyttöön tarjouskilpailumenettely, jossa valtion toimesta hankintaan lisää sähkön kysyntäjoustoa markkinoiden käyttöön
  - Tuetetaan kuluttajia ja yrityksiä suorilla historialliseen käyttöön perustuvilla tulonsiirroilla budjettiriihen esitysten sijaan
- Perustetaan energiakriisin seurantaan koronapandemian aikana toimineen Tilannehuone-hankkeen kaltainen yksikkö